8.10.2021 798/01.04.01.00/2021

Lakivaliokunta
lav@eduskunta.fi

Suojelupoliisin lisälausunto lakivaliokunnalle HE 89/2021 vp, LA 41/2019 vp ja TPA 158/2020 vp

Lakivaliokunta on pyytänyt Suojelupoliisilta lisälausuntoa 6.10.2021 kuulemisessa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi rikoslain 17 ja 34 a luvun muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 89/2021 vp) sekä lakialoitteesta (LA 41/2019 vp) ja toimenpidealoitteesta (TPA 158/2020 vp).

Lisälausuntoa pyydettiin Suojelupoliisilta ulkomaalaislain ja kansalaisuuslain muutostarpeista. Ulkomaalaislain muutostarpeiden osalta kyse on valiokunnan taustoituspyynnöstä eikä asia liity käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen.

Kansalaisuuslaki

Lakivaliokunnan kuulemisen kohteena oli lakialoite (LA 41/20219 vp), jossa ehdotetaan muutoksia voimassa olevan kansalaisuuslain (359/2003) 33 a §:ään. Suojelupoliisi on niin ikään pitänyt esillä tarvetta poistaa kansalaisuus sellaisilta tahoilta, jotka toiminnallaan vaarantavat Suomen kansallista turvallisuutta. Esitetty 34 a luvun 4 § terroristiryhmän toimintaan osallistumiskriminalisointi tulee kuulumaan kansalaisuuslain 33 a §:n perusterikosten piiriin eli tältä osin hallituksen esitys vastaa lakialoitteessa ehdotettua. Suojelupoliisi tukee kuitenkin lakialoitteessa ehdotettua toista muutosta eli kansalaisuuslain muuttamista siten, että nykyistä kansalaisuuden menettämisen edellytyksenä olevaa tuomitun rangaistuksen pituutta lyhennetään merkittävästi tai että se poistettaisiin edellytyksenä kokonaan. Lista kansalaisuuden poistamisen perusteena olevista rikoksista kattaa sellaiset rikokset, joihin syyllistyminen kohdistuu aina vakavalla tavalla valtion elintärkeisiin etuihin, jolloin niihin syyllistyminen tulisi mahdollistaa kansalaisuuden poistaminen siihen katsomatta, mikä rangaistus teosta on tosiasiassa tuomittu. Kyseisten rikosten vakavuus on jo otettu huomioon niiden rangaistusten enimmäismäärissä, joten lisäedellytykset teon vakavuuden arvioinnille eivät olisi olleet enää kansalaisuuslaissa tarpeen. Suojelupoliisi vastusti kansalaisuuden menettämiselle asetettua hyvin korkeaa tuomitun rangaistuksen pituuden edellytystä jo kyseisen lakiesityksen valmisteluvaiheessa.

Ulkomaalaislaki

Suojelupoliisi lausui 17.9.2021 antamallaan lausunnolla hallituksen esityksen luonnoksesta (VN/6075/2021) ulkomaalaislain (301/2004) muuttamiseksi,

1100 - 0321

ettei oleskelulupaa tule myöntää jatkossakaan perheenjäsenelle, jos perheenjäsen muodostaa uhan kansalliselle turvallisuudelle. Joka tapauksessa käytännössä oleskeluvan myöntämisen sellaiselle perheenjäsenelle, jonka voidaan katsoa muodostavan ulkomaalaislain 36 §:n 1 momentissa tai 114 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun uhan, tulisi katsoa olevan myös perheenkokoajana toimivan lapsen edun vastaista. Tästä tulisi selvyyden vuoksi kuitenkin lisätä täsmennys esityksen perusteluihin. Suojelupoliisi pitää edellä mainittua erityisen tärkeänä siitä syystä, että kansallista turvallisuutta uhkaavien henkilöiden, kuten terroristiseen toimintaan osallistuneiden tai sitä tukevien, maahanpääsy on voitava jatkossakin estää, ja jotta ehdotettu muutos ei johda heidän maahanpääsynsä helpottumiseen.

Suojelupoliisi on lisäksi pitänyt esillä muita muutostarpeita ulkomaalaislakiin, liittyen henkilöihin, jotka ulkomailla oleskellessaan ovat osallistuneet terroristiseen toimintaan tai tavalla tai toisella tukeneet terroristista toimintaa ja voivat muodostaa vakavan uhkan kansalliselle turvallisuudelle. Toimillaan he vaarantavat myös kansainvälistä turvallisuutta ja voivat aiheuttaa muille tarpeen paeta kodistaan tai kotimaastaan. Jos ulkomaalaisella on Suomen myöntämä suojeluasema tai pysyvä oleskelulupa, hän voi halutessaan palata Suomeen, sillä suojeluasemaa tai pysyvää oleskelulupaa ei ole mahdollista peruuttaa kansallisen turvallisuuden vaarantamisen perusteella hänen oleskellessaan ulkomailla. Vasta hänen palattuaan hänet voidaan rajoitetuin edellytyksin karkottaa maasta.

Suojelupoliisin näkemyksen mukaan ulkomaalaislakia tulisi muuttaa siten, että pysyvä oleskelulupa voitaisiin peruuttaa ja maahantulokielto määrätä ulkomailla oleskelun aikana. Lisäksi suojeluasema pitäisi voida poistaa suojeluaseman antamisen jälkeen, jos henkilö muodostaa uhan kansalliselle tai kansainväliselle turvallisuudelle.

Edellä mainitut ehdotukset, ovat olleet osana sisäministeriön laatimaa laittoman maahantulon ja maassa oleskelun vastaista toimenpideohjelmaa. EU:ssa on valmisteilla turvapaikka- ja maahanmuuttoa koskevan lainsäädännön kokonaisuudistus ja komissio on syksyllä 2020 antanut sitä koskien kokonaisvaltaisen tiedonannon. Tuleva EU-sääntely tullee sisältämään voimassaolevaa EU-sääntelyä vastaavasti tämänkaltaisen sääntelyn. Todennäköistä siis on, että edellä mainitut säännökset tulevat annettavan EU-asetuksen myötä Suomessa suoraan sovellettaviksi. Suojelupoliisi on kuitenkin pitänyt tarpeita esillä, koska asetuksen valmistumiseen voi mennä vielä aikaa, joten esitetyt muutokset olisi syytä ottaa osaksi kansallista lainsäädäntöä jo ennen asetuksen voimaantuloa.

Ylitarkastaja Heli Heikkola